

İsmet ŞAHİN*
Hakan TURAN**

Okul Başarısı ile Öğretmenlerin Okul Memnuniyeti Arasındaki İlişki

The Relationship Between School Success and Teacher's School Satisfaction

Özet

Bu araştırmanın amacı okul başarısı ile öğretmenlerin okul memnuniyeti arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Araştırmanın örneklemi Kocaeli ilinde 137 lisede 2014-15 öğretim yılında görev yapan toplam 3252 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada okul başarı sırası, lise son sınıf öğrencilerinin liseye girişte yapılan SBS bindelik sırasıyla, YGS ve LYS bindelik sırasında artış olan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Okul memnuniyet ölçütü ise öğretmenlerin okul memnuniyeti ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarıdır. Okul memnuniyeti ölçeği, "demokratik okul ortamı", "fiziki ve sosyal ortam" ile "öğrenme ortamı" olmak üzere üç boyuttan meydana gelmiştir. Veriler SPSS 13 programında korelasyon analizi ve basit regresyon analizlerine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda genel okul memnuniyeti ve tüm boyutlarıyla akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş olup bu değişkenlerin her biri okul başarısına anlamlı etkileri olan değişkenlerdir. Demokratik okul ortamı toplam varyansın %5'ini, fiziki-sosyal ortam %14'ünü, öğrenme ortamı %12'sini, genel okul memnuniyeti ise %10'unu açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul başarısı, okul memnuniyeti, demokratik okul ortamı, öğrenme ortamı, fiziki ve sosyal ortam

JEL Kodu: I21

Abstract

The purpose of this study is to find out whether any relationship exists between teachers' satisfaction level about school related subjects and success of schools in general. The samples of this study are 3252 teachers from 137 secondary schools in Kocaeli. School success is determined as to difference between entrance scores to the school of students they achieved in SBS (Proficiency Test for Secondary Schools) and scores in YGS (Entrance Examination to Higher Education) the students achieved when graduated from high schools. Thus, a schools contribution to students from very beginning to the end is calculated. Democratic school climate, physical and social environment and learning environment are the three aspects covered in the satisfaction questionnaire. Data is analyzed using correlation analysis and simple regression in SPSS 13. School satisfaction in general is found to be significantly correlated with school success calculated. And each variable is significantly related to school success. Democratic School climate represents %5, physical and social environment 14% and learning environment 12% of total variance.

Keywords: School success, school satisfaction, democratic school climate, learning environment, physical and social environment.

JEL Code: I21

* Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, isahin@kocaeli.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr., Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, hturan@kocaeli.edu.tr

Giriş

Wolman (1973)'a göre eğitimde başarı denildiğinde, genellikle okulda okutulan derslerde kazanılan bilgi ve becerilerin öğretmen değerlendirmesine dayalı ifadesi olan "akademik başarı" kastedilmektedir (Carter ve Good, 1973'dan Akt., Erdoğan, 2007). Akademik başarıyı etkileyen unsurların neler olduğu sorusunun, cevabı aranan bir soru olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Glewwe vd (2011) ile Şensoy, ve Sağsöz (2015) okuldaki sıralar, sandalyeler, sınıfın oturma düzeni, tahta, duvar gibi fiziki unsurların, Lumpkin (2013) ise yeni okul binalarının öğrenci başarısına olumlu etkilediğini ifade etmektedir. Demirtaş (2010a), Adeogun (2011), Makewa vd. (2011), Dagnev (2014), ile Jones ve Shindler (2016) ise okul iklimi ve okul kültürü ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler.

1. Kuramsal Çerçeve

Binbaşıoğlu (1978)'na göre öğrenmenin çevreyle etkileşim sonucunda meydana gelen içsel bir süreç olduğu göz önüne alındığında öğrenmeyi etkileyen, içsel (bireyden kaynaklanan) ve dışsal (çevreden kaynaklanan) faktörlerin bulunduğu söylenebilir (Fer ve Cırık, 2007: 247). Öğrenmeyi etkileyen içsel faktörler Gagne'ye göre, önceki bilgiler; zihinsel beceriler; bilişsel stratejiler; ilgi, tutum ve değerler, Binbaşıoğlu (1978)'na göre, bireyin öğrenmeye karşı güdülenmişlik düzeyi, fizyolojik olarak öğrenme birimi için yeterliği, zekâsı, yaşı, dikkat düzeyi, hazırbulunuşluğu, psikolojik durumu, fizyolojik durumu, Çakan (2002)'a göre ise, zekâ, öğrencinin bilişsel ve öğrenme stilleridir. Öğrenmeyi etkileyen dışsal faktörler ise Binbaşıoğlu (1978)'na göre, çevredeki uyarıcı durumu, öğrenilecek birimin kendisi, ses, ısı, ışık durumu, zaman vb., Çakan (2002)'a göre ise, örgütsel ve çevresel faktörlerdir (Altun ve Çakan, 2008; Demirtaş, 2010b; Fer ve Cırık, 2007: 247).

Etkili bir eğitim-öğretim gerçekleştirmek için aile, psikolojik faktörler, öğrencinin fizyolojik özellikleri ile birlikte öğrenmenin gerçekleştiği fiziksel ortamı da göz önünde bulundurmak gerekir. Okul ortamı öğrenci ve öğretmen performanslarını etkiler. Birçok araştırma, okul koşulları ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki olduğunu ve fiziki açıdan yeterli okullardaki öğrenci performanslarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Okulların yer ve konumu, okul ve sınıf büyüklükleri, sınıftaki öğrenci sayısı, öğrencilerin oturma düzeni, mekansal yapılandırmalar, ısı, ışık, gürültü, temizlik, hava kalitesi, renk gibi fiziksel değişkenler okuldaki öğrenmeleri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Earthman, 2004: 18; Engin vd., 2009; Hunter, 2006; Lackney, 1999; Schneider, 2002: 16; Şensoy ve Sağsöz, 2015).

Bir eğitim kurumu olarak okulun işlevinin, öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve devinışsel becerilerini geliştirmesine olanak sağlamak, istedik öğrenmelere yardımcı olmak olduğu söylenebilir. Fidan ve Erden (1998: 57-64)'e göre okullarda öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlar, öğretmenler tarafından önceden hazırlanan planlı öğretim faaliyetleri ile kazandırılmaya çalışılır. Özellikle öğrenme-öğretme sürecini planlama ve yürütme açısından bakıldığında öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerinde önemli etkilerinin olduğu söylenebilir.

Şişman (1996: 96)'a göre etkili bir okul ortamını oluşturan, okul idarecileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul iklimi ve kültürü, eğitim-öğretim programları, çevre, okulun fiziksel yapısı, eğitim teknolojisi, öğrenme-öğretme süreci ve öğrenme

ortamı gibi çok sayıda unsur vardır (Akt. Helvacı ve Aydoğan, 2011). Sönmez (2007: 307)'e göre öğrenme ortamının fiziksel özellikleri; ışık, ses, temizlik, sıcaklık, soğukluk, sıra ve masaların dizilişi, öğrenci sayısı, donanım vb. oluşabilir. Fidan ve Erden (1998: 65)'e göre eğitim programlarının uygulanabilmesinde bina, araç gereç gibi insangücü dışı kaynaklar da önem taşımaktadır.

Yukarıda sözü edilen ve etkili bir okul ortamını oluşturan değişkenlerin hepsinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini incelemenin güçlüğünden hareketle bu çalışmada "demokratik okul ortamı", "fiziki ve sosyal ortam" ve "öğrenme ortamı" değişkenleri ele alınmıştır. Okul başarısını etkilediği ifade edilen bu değişkenlerin okul başarısına etki durumunun istatistiksel açıdan da ortaya konularak somutlaştırılmasının alana katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu değişkenlerin okul başarısını etkilediğinin ortaya konulması sonucunda okul ortamları "demokratik okul ortamı", "fiziki ve sosyal ortam" ve "öğrenme ortamı" açısından iyileştirilerek okul başarısına olumlu anlamda katkı sağlanabileceği söylenebilir.

Okul başarısı ile öğretmenlerin okul memnuniyeti arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul memnuniyeti ile okulun akademik başarısı (sıralaması) arasında ilişki var mıdır?
2. Demokratik okul ortamı ile okulun akademik başarısı arasında ilişki var mıdır?
3. Fiziki ve sosyal ortam ile okulun akademik başarısı arasında ilişki var mıdır?
4. Öğrenme ortamı ile okulun akademik başarısı arasında ilişki var mıdır?

2. Yöntem

Okul başarısı ile öğretmenlerin okul memnuniyeti arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın yöntemi, betimsel tarama yöntemlerinden açıklayıcı ilişkisel desendir. Araştırmada okul başarı sırası, lise son sınıf öğrencilerinin liseye girişte yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) bindelik sırasıyla, Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavındaki (LYS) bindelik sırasında artış olan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Kısaca okul başarısı, okulun öğrencilerini aldığı seviyeden daha üst seviyeye taşıma oranıdır. Okul başarı sırası e-okul sistemi, okul kayıtları ve ÖSYM verilerinden elde edilmiştir. Okul memnuniyet ölçütü ise öğretmenlerin okul memnuniyeti ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarıdır.

2. 1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni 2014-15 öğretim yılında Kocaeli ili sınırları içerisinde öğretim yapılan 179 özel lise ve devlet lisesi (6037 öğretmen), örnekleme ise bunlardan, o tarihte mezun vermeyenler ve ölçüklerin yeterli sayıda öğretmen tarafından doldurulmadığı okullar çıkartıldıktan sonra geriye kalan 137 özel lise ve devlet lisesinden (3252 öğretmen) oluşmaktadır.

2. 2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, okul başarı sırası ile "Okul Memnuniyeti Ölçeği" sonuçları kullanılmıştır. Okul memnuniyeti ölçeği, Ortaöğretimi Değerleme ve Akreditasyon (ODAK) projesi kapsamında oluşturulan ve içerisinde akademisyenler, okul müdürleri, rehber öğretmenler, il milli eğitim müdür yardımcıları, şube müdürleri, Rehberlik ve Denetim Başkanlığından temsilcilerle birlikte öğretmenlerin de yer aldığı 11 kişilik bir yürütme kurulu tarafından hazırlanmıştır. Öncelikle alan yazın taraması yoluyla bir ortaöğretim kurumunu nitelikli yapan ölçütler tespit edilmiş ve listelenmiştir.

Bu bağlamda, toplam 57 Likert tipi ifadeden oluşan okul memnuniyeti ölçeği geliştirilmiştir.

2. 2. 1. Okul memnuniyeti ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği

Açıklayıcı faktör analizi (AFA) için SPSS 13 programında temel bileşenler analizi, Varimax döndürme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. AFA sonuçlarına göre öğretmen memnuniyeti ölçeği “demokratik okul ortamı”, “sosyal ve fiziki ortam” ile “öğretim ortamı” olmak üzere üç faktörle açıklanmıştır. Bu 3 faktör toplam varyansın %66,38’ini açıklamaktadır. Çok faktörlü desenlerde açıklanan varyans oranının %40 ile %60 arasında olmasının yeterli kabul edildiği (Tavşancıl, 2005) düşünüldüğünde, bu çalışmadaki açıklanan toplam varyans düzeyinin beklenen düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir. Başlangıçta 57 maddeden oluşan ölçeğe son şekli verilirken, faktör yükleri 0.40’ın altında olan ve birden fazla faktöre yükleme yapan maddeler çıkarılarak, 32 madde ve “demokratik okul ortamı”, “fiziki ve sosyal ortam” ile “öğrenme ortamı” olmak üzere üç boyuttan oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçek boyutlarına ilişkin maddelerin faktör yükleri ve güvenilirlik katsayıları ve Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Boyutlar ve Maddelerin Faktör Yükleri

Maddeler	Demokratik Okul Ortamı	Fiziki ve Sosyal Ortam	Öğrenme Ortamı
M1	0,708		
M3	0,723		
M4	0,864		
M6	0,609		
M8	0,839		
M11	0,776		
M18	0,824		
M19	0,686		
M20	0,833		
M25	0,646		
M52	0,83		
M53	0,846		
M54	0,812		
M55	0,756		
M56	0,805		
C. Alfa	0,974		
M26		0,621	
M27		0,665	
M28		0,696	
M29		0,674	
M36		0,712	
M37		0,693	
M38		0,63	
M41		0,612	
M47		0,538	
M49		0,598	
M50		0,626	
M51		0,637	
C. Alfa		0,932	
M31			0,746
M32			0,64
M33			0,831
M34			0,787
M35			0,747
C. Alfa			0,866
TOPLAM			0,972

Tablo 1'e göre faktör yükleri, "demokratik okul ortamı" boyutu için 0,609 ile 0,864, "fiziki ve sosyal ortam" boyutu için 0,538 ile 0,712 ve "öğrenme ortamı" boyutu için 0,640 ile 0,831 arasında değişen değerler almaktadır. Boyutlara ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ise, "demokratik okul ortamı" için 0,974, "fiziki ve sosyal ortam" boyutu için 0,932, "öğrenme ortamı" boyutu için 0,866 ve ölçek geneli için 0,972 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değerlerin ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için yeterli düzeylerde olduğu söylenebilir.

2. 3. Verilerin Toplanması

Araştırmada okul başarı sırasının belirlenmesinde kullanılan e-okul sistemi, okul kayıtları ve ÖSYM verileri Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Okul memnuniyetinin belirlenmesi için hazırlanan okul memnuniyeti ölçeği ise öğretmenler tarafından çevrimiçi olarak doldurulmuştur.

2. 4. Verilerin Analizi

Okul memnuniyeti ile okulun akademik başarısı (sıralaması) arasındaki ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Moment Korelasyon, okul memnuniyetinin okul başarısının anlamlı yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla da Basit Regresyon analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 13 programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Okul sıralaması ile okul memnuniyeti arasındaki Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizine ait bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Korelasyon Analizi Sonuçları

		Okul Sıralaması	Demokratik okul ortamı	Fiziki - sosyal ort.	Öğrenme ortamı	Genel Okul Memnuniyeti
Okul Sıralaması	P. Corr.	1	-,217(*)	-,377(**)	-,353(**)	-,317(**)
	Sig.		,011	,000	,000	,000
Demokratik okul ortamı	P. Corr.		1	,787(**)	,641(**)	,944(**)
	Sig.			,000	,000	,000
Fiziki-sosyal ortam	P. Corr.			1	,832(**)	,943(**)
	Sig.				,000	,000
Öğrenme ortamı	P. Corr.				1	,810(**)
	Sig.					,000
Genel okul memnuniyeti	P. Corr.					1
	Sig.					

N: 137 *İlişki 0.05 düzeyinde anlamlıdır. **İlişki 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'ye göre, okul sıralamasıyla "fiziki-sosyal ortam", "öğrenme ortamı" ve "genel okul memnuniyeti" puanları arasında $p=0.01$, okul sıralamasıyla "demokratik okul ortamı" arasında ise $p=0.05$ düzeyinde anlamlı negatif yönde ilişkiler saptanmıştır. Okul başarı sıralaması ile arasında en yüksek ilişki bulunan boyut fiziki-sosyal ortam boyutudur ($r=-0.377$, $p<0.01$). Bunu öğrenme ortamı ($r= -0.353$, $p<0.01$) ve demokratik

okul ortamı boyutu ($r=-0.217$, $p<0.05$) izlemektedir. Okul başarı sıralaması ile genel okul memnuniyeti arasında ise ($r=-0.317$, $p<0.01$) düzeyinde bir ilişki bulunmuştur.

Korelasyon analizi ile iki farklı değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi edinebiliriz. Ancak korelasyon, neden-sonuç ilişkisinin göstergesi değildir. Değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini bulmamıza imkan veren analiz yöntemi regresyon analizidir (Eymen, 2007: 92-99). Değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarına bakıldığında, 0,641, 0,787 ve 0,832 olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler arasında yüksek ilişki olması nedeniyle değişkenler çoklu regresyona tabi tutulmamış, onun yerine basit regresyon tercih edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2006). Her bir değişkene ait regresyon katsayıları ve açıklanan Varyans değerleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 3: Basit Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata	β	t
Demokratik okul ortamı R=0,217a R ² =0,047 F=6,654 p=0,011a	-10135,117	3928,923	-0,217	-2,580
Fiziki-sosyal ortam R=0,377a R ² =0,142 F=22,320 p=0,000a	-21941,750	14576,34	-,377	-4,724
Öğrenme ortamı R=0,353 R ² =0,124 F=19,193 p=0,000a	-81135,749	18519,842	-,353	-4,381
Genel okul memnuniyeti R=0,317 R ² =0,100 F=15,039 p=,000a	-7933,902	2045,894	-,317	-3,878

Tablo 3’e göre, tabloda yer alan değişkenlerin hepsinin okul başarısını etkilediği söylenebilir. Bağımsız değişken durumundaki “demokratik okul ortamı”, bağımlı değişken durumundaki “okul başarısı” değişkenine ait toplam varyansın %5’ini ($F=6,654$; $p<0.01$), fiziki-sosyal ortam %14’ünü ($F=22,32$; $p<0.00$), öğrenme ortamı %12’sini ($F=19,193$; $p<0.00$), genel okul memnuniyeti ise %10’unu ($F=15,039$; $p<0.00$) açıklamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı okul başarısı ile öğretmenlerin okul memnuniyeti arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Araştırmada okul başarı sırası, okulun öğrencilerini aldığı seviyeden daha üst seviyeye taşıma oranıdır. Okul memnuniyet ölçütü ise öğretmenlerin okul memnuniyeti ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarıdır. Okul memnuniyeti ölçeği, “demokratik okul ortamı”, “fiziki ve sosyal ortam” ile “öğrenme ortamı” boyutu olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Demokratik okul ortamı, kararların çalışanların katılımıyla demokratik bir şekilde alındığı, öğretmenlerin performansının objektif olarak değerlendirildiği, çalışanların motive edildiği, yaratıcı ve yenilikçi düşüncelerin teşvik edildiği, insan ilişkilerine önem verildiği, birlikte çalışmanın desteklendiği bir ortamı, fiziki ve sosyal ortam, okulun teknik araç ve gereç yönünden

yeterli donanıma sahip olduğu, çalışanlar ve öğrencilere yönelik (spor, piknik, gezi, yemek, çay vb) sosyal etkinlikler düzenlendiği, mahalle ve semtle yakın ilişkiler içerisinde olunan bir ortamı, öğrenme ortamı ise, derslerin işlenişi için yeterli süre ayrıldığı, derslerin öğrenci seviyesine uygun olduğu, işlenişinde farklı yöntemler kullanıldığı, konuya göre uygun materyaller kullanıldığı bir ortamı ifade etmektedir.

Araştırma bulgularına göre okul sıralamasıyla “demokratik okul ortamı”, “fiziki-sosyal ortam”, “öğrenme ortamı” ve “genel okul memnuniyeti” puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Okul başarısı ile arasında en yüksek ilişki bulunan boyut “fiziki-sosyal ortam” boyutudur. Bunu “öğrenme ortamı” ve “demokratik okul ortamı” boyutu izlemektedir. Eymen (2007: 100)’e göre korelasyon katsayısının negatif değerler alması, değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığının göstergesidir. Bulgulara göre okul memnuniyet puanları yükseldikçe okul sıralaması düşmektedir. Okul sıralamasının daha düşük değer alması ise okul başarısının yükselmesi anlamına gelmektedir.

Araştırmada “fiziki-sosyal ortam”, “öğrenme ortamı”, “demokratik okul ortamı” ve “genel okul memnuniyeti” boyutlarının her birisinin okul başarısına anlamlı etkileri olduğu söylenebilir. Bağımlı değişken durumundaki okul başarısını en yüksek düzeyde etkileyen boyut “fiziki-sosyal ortam”, iken bunu sırasıyla “öğrenme ortamı” ve “demokratik okul ortamı” boyutları izlemiştir. Bu sonuç, okul başarısı üzerinde en fazla etkiye sahip değişkenin “fiziki-sosyal ortam”, en az etkiye sahip değişkenin ise “demokratik okul ortamı” değişkeni olduğu şeklinde yorumlanabilir. MEB okul başarı sırasının belirlenmesinde öğrencilerin sınav performanslarını dikkate alarak sıralama yapmaktadır. Sıralama ölçütünün sınav başarısı olduğu bir sistemde sonuçların böyle çıkması anlamlı olabilir. Fiziki-sosyal ortam başarıyı en çok etkileyen boyut çıkarken demokratik okul ortamı en zayıf boyut olarak çıkmıştır. Oysa okul başarı ölçütü, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin, ilgi ve yeteneklerinin ne ölçüde geliştiği olsaydı bu durumda etki eden değişkenlerin sırasının da farklılaşabileceği söylenebilir.

Bu araştırma bulguları aşağıdaki araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir: Lyons (2001) güvenli ve modern okullara göre eski binaların öğrenme süreci için olumsuz sonuçlar doğurabildiği, okul olanaklarının, öğrenci performans ve başarısı üzerine aile, sosyo-ekonomik durum ve okula devama göre daha büyük etkisi olduğu, Earthman (2002) okulun yapısal (fiziki) durumunun öğrenci performansları gibi öğretmen performanslarını da etkilediği, özellikle konforlu sınıf sıcaklık ve gürültü düzeyinin etkili öğrenci performansı için çok önemli olduğu, Schneider (2002) arkaplan sesinin, ısıtma ve soğutma düzeyinin yüksek olduğu öğrenme ortamlarının, özellikle işitme ve anlama için uygun koşullara gereksinim duyan küçük çocukları olumsuz etkilediği, Edwards (2006) okul koşulları ile öğrenci motivasyonu ve başarısı arasında anlamlı ilişki olduğu, Hunter (2006) okulun çevre koşulları, zayıf aydınlatma, yetersiz havalandırma, ısıtma sisteminin, öğrenci ve personelin öğrenme, sağlık ve moralini etkilediği, Altun ve Çakan (2008) okulların yeterli fiziki altyapıya sahip olmasının, başarıyı olumlu yönde etkilediği, Glewwe vd (2011) okuldaki sıralar, tahta, duvar gibi fiziki unsurların ders kitabı gibi öğretim materyallerine göre öğrenci başarısını daha fazla etkilediği, Lumpkin (2013) yeni okul binalarının öğrencinin akademik başarılarına eski binalara göre daha fazla katkı yaptığı, Şensoy, ve Sağsöz (2015) sınıfın oturma düzeni,

sıra, sandalye, vb. konforu, kişisel depolama alanlarının yeterliliği, öğrenmeye teşvik edici sınıf ortamı gibi mekânsal düzenlemeden duyulan memnuniyet düzeyi ile öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Demirtaş (2010a) liselerde hâkim olan okul kültürü ölçeğinin boyutlarından (işbirlikçi liderlik, öğretmen işbirliği, mesleki gelişme, amaç birliği, mesleki destek), en yüksek ortalamaların amaç birliği faktöründen elde edildiği, mesleki gelişme ve işbirlikçi liderlik faktörleri ile başka bir deyişle, okul kültürü ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, Adeogun (2011) okul iklimi ile öğrenci performansı ve öğretmen verimliliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu, Makewa vd. (2011) yüksek başarıya sahip okullar düşük başarıya sahip okullara göre daha olumlu bir ekoloji, çevre ve okul kültürüne sahip oldukları ve okul ikliminin öğrencilerin akademik performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu, Dagnev (2014) okul iklimi ile öğrenci başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğu, Jones ve Shindler (2016) okul iklimi ve öğrenci başarısı arasında güçlü bir ilişki olduğu ve okul ikliminin, öğrenci başarısının en önemli yordayıcısı olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yukarıdaki çalışmalarda okul başarısı ile genel anlamda okul iklimi olarak da ifade edilebilecek, “demokratik okul ortamı”, “fiziki-sosyal ortam”, “öğrenme ortamı” arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşken, McGowen (2007) okul tesisleriyle öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, Bektaş ve Nalçacı (2013) okul iklimi ile öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca bu çalışmada, okul başarısı ile arasında en yüksek ilişki bulunan boyut “fiziki-sosyal ortam” boyutu iken bunu sırasıyla “öğrenme ortamı” ve “demokratik okul ortamı” boyutu izlemektedir. Ancak Helvacı ve Aydoğan (2011) tarafından, öğretmenlerin etkili okul özelliklerine ilişkin görüşlerinin sırasıyla en fazla “eğitim öğretim süreci”, “okul-çevre ilişkisi” “okul iklimi-kültürü”, “okul-aile-öğretmen-veli ilişkisi” olmak üzere dört ana tema altında toplandıkları belirlenmiştir. Görüldüğü üzere çalışmada okul başarısı en çok “eğitim öğretim süreci” ile ilişkili bulunmuştur. Lise düzeyindeki öğrenciler için başarı değişkeni olarak okulun fiziki-sosyal ortamı öne çıkarken, ilköğretim öğrencileri için öğrenme-öğretim süreci öne çıkmaktadır. Başarıyla ilişkili değişkenlerin bu şekilde farklılaşması belki de çalışmanın ilköğretim düzeyinde olmasıyla açıklanabilir.

Bu sonuçlar ışığında okul başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılan demokratik okul ortamı, fiziki ve sosyal ortam ile öğrenme ortamlarının daha da iyileştirilmesinin okul memnuniyet düzeyini artıracığı ve böylelikle okul başarısının artışına olumlu yönde katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bütün bu bulgular değerlendirilirken araştırmanın sadece Kocaeli ilinde yer alan okullar ve bu okullarda çalışan öğretmen görüşlerine ve internet üzerinde uygulanan ankete verilen yanıtların objektifliği, cinsiyet vb. demografik değişkenlerin etkilerinin kontrol edilmemiş olması gibi sınırlılıklar göz önüne alınmalıdır. Bu bağlamda okul memnuniyeti ve başarı ilişkisini ortaya koymak amacıyla öğrenci, yönetici ve ebeveyn görüşleri doğrultusunda, daha geniş örneklem gruplarında yeni çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Adeogun, A. A. (2011). Influence of School Climate on Students' Achievement and Teachers' Productivity for Sustainable Development. *US-China Education Review*, ISSN 1548-6613. April 2011, Vol. 8, No.4, 552-557. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED520461.pdf>, (03.08.2016).
- Altun, S. A., Çakan, M. (2008). Öğrencilerin Sınav Başarılarına Etki Eden Faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 157-173, 2008. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, (30.06.2016).
- Bektaş, F., Nalçacı, A. (2013). Okul İklimi ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:4. Sayı:13. ss: 1-13. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijoess/article/view/5000039447>, (20.05.2016).
- Dagnew, A. (2014). Impact of School Climate on Students' Academic Achievement in Bahir Dar Secondary Schools: *Ethiopia Education Research Journal*. Vol. 4(2): 28-36, February 2014 <http://www.resjournals.com/journals/educational-research-journal/EDU%202014/EDU%202014%20FEB/Dagnew.pdf>, (03.08.2016).
- Demirtaş, Z. (2010a). Liselerde Okul Kültürü İle Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl: 2010, Cilt: 7, Sayı: 13, s. 208-223. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/1049113.pdf>, (05.08.2016).
- Demirtaş, Z. (2010b). Okul Kültürü ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim*. Cilt 35. Sayı 158. eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/117/217, (20.05.2016).
- Earthman, G., I. (2002). *School Facility Conditions and Student Academic Achievement*. http://nctaf.org/wp-content/uploads/ucla_2002_article.pdf, (28.07.2016).
- Earthman, G., I. (2004). *Prioritization of 31 criteria for school building adequacy*. American Civil Liberties Union Foundation of Maryland. Baltimore, MD 21211 410-889-8555 http://www.schoolfunding.info/policy/facilities/ACLUfacilities_report1-04.pdf, (28.07.2016).
- Edwards, N., C. (2006). *School Facilities And Student Achievement: Student Perspectives On The Connection Between The Urban Learning Environment And Student Motivation And Performance* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). USA: Graduate School of The Ohio State University. https://etd.ohiolink.edu/rws_etd/document/get/osu1164663224/inline, (28.07.2016).

- Erdođdu, Y. (2007). Ana-Baba Tutumları ve Öğretmen Davranışları ile Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 14 (Ekim 2007) ISSN: 1303-0310, (20.05.2016).
- Engin, A. O., Özen, Ş., Bayođlu, V. (2009). Öğrencilerin Okul Öğrenme Başarılarını Etkileyen Bazı Temel Değişkenler. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 3, Bahar 2009, 125-156 [http://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/sobedergi/file/003/03%20\(9\).pdf](http://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/sobedergi/file/003/03%20(9).pdf), (20.05.2016).
- Eymen, U. E. (2007) *SPSS 15.0. Veri Analiz Yöntemleri*. İstatistik Merkezi Yayın No:1. 30.05.2012. www.istatistikmerkezi.com. (26.07.2016)
- Fer, S., Cırık, İ. (2007). *Yapılandırmacı Öğrenme-Kuramdan Uygulamaya*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Fidan, N., Erden, M. (1998). *Eđitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Glewwe, P., W., Hanushek, E. A., Humpage, S. D., and Ravina, R. (2011). *School resources and educational outcomes in developing countries: A review of the literature from 1990 to 2010*. (No. w17554). National Bureau of Economic Research. <http://www.nber.org/papers/w17554>, (18.11.2016).
- Helvacı, M. A., Aydoğan, İ. (2011) Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4/2, 41-60. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/viewFile/5000035895/5000034817>, (20.05.2016).
- Hunter, M. A. (2006). *Public school facilities: providing environments that sustain learning*. New York, NY: Teachers College Columbia University, National Access Network. http://www.schoolfunding.info/resource_center/issuebriefs/facilities.pdf, (28.07.2016).
- Jones, A., Shindler (2016). Exploring the School Climate-Student Achievement Connection: And Making Sense of Why the First Precedes the Second. *Educational Leadership and Administration: Teaching and Program Development*, v27 p35-51 Mar 2016. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1094419.pdf>, (20.05.2016).
- Lackney, J., A. (1999), *The Relationship between environmental quality of school facilities and student performance: A congressional briefing to the U.S. House of Representatives Committee on Science*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.231.5641>, (03.08.2016).

- Lumpkin, Ronald, B. (2013). School Facility Condition and Academic Outcomes. *International Journal of Facility Management*. Vol.4, No.3 - October 2013. <http://www.ijfm.net/index.php/ijfm/article/viewFile/91/88>, (28.07.2016).
- Lyons, B. John (2001). *Do School Facilities Really Impact a Child's Education?* IssueTrak: A CEFPI Brief on Educational Facility Issues. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED458791.pdf>, (28.07.2016).
- Makewa, L. N. Role, E., Role, J. & Yegoh, E. (2011). *School Climate and Academic Performance in High and Low Achieving Schools: Nandi Central District, Kenya*. *International Journal of Scientific Research in Education*, Vol. 4(2), 93-104. https://www.researchgate.net/publication/215656347_School_Climate_and_Academic_Performance_in_High_and_Low_Achieving_Schools_Nandi_Central_District_Kenya, (01.08.2016).
- McGowen, R. S. (2007). *The Impact Of School Facilities On Student Achievement, Attendance, Behavior, Completion Rate And Teacher Turnover Rate In Selected Texas High Schools* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ABD: Texas A&M University. <http://oaktrust.library.tamu.edu/bitstream/handle/1969.1/ETD-TAMU-2054/MCGOWEN-DISSERTATION.pdf?sequence=1>, (28.07.2016).
- Schneider, M. (2002). *Do School Facilities Affect Academic Outcomes?* National Clearinghouse for Educational Facilities. <http://www.ncef.org/pubs/outcomes.pdf>, (28.07.2016).
- Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Şensoy, S. A., Sağsöz, A. (2015). Öğrenci Başarısının Sınıfların Fiziksel Koşulları ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 16, Sayı 3, Aralık 2015, Sayfa 87-104. http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt16Sayi3/JKEF_16_3_2015_87-104.pdf, (20.05.2016).
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2006). *Using multivariate statistics*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon, Inc.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (2. bs). Ankara: Nobel Yayınları.

